ტრანს-სასაზღვრო სიმძლავრეების განაწილება (ENTSO-E)

TEİAŞ

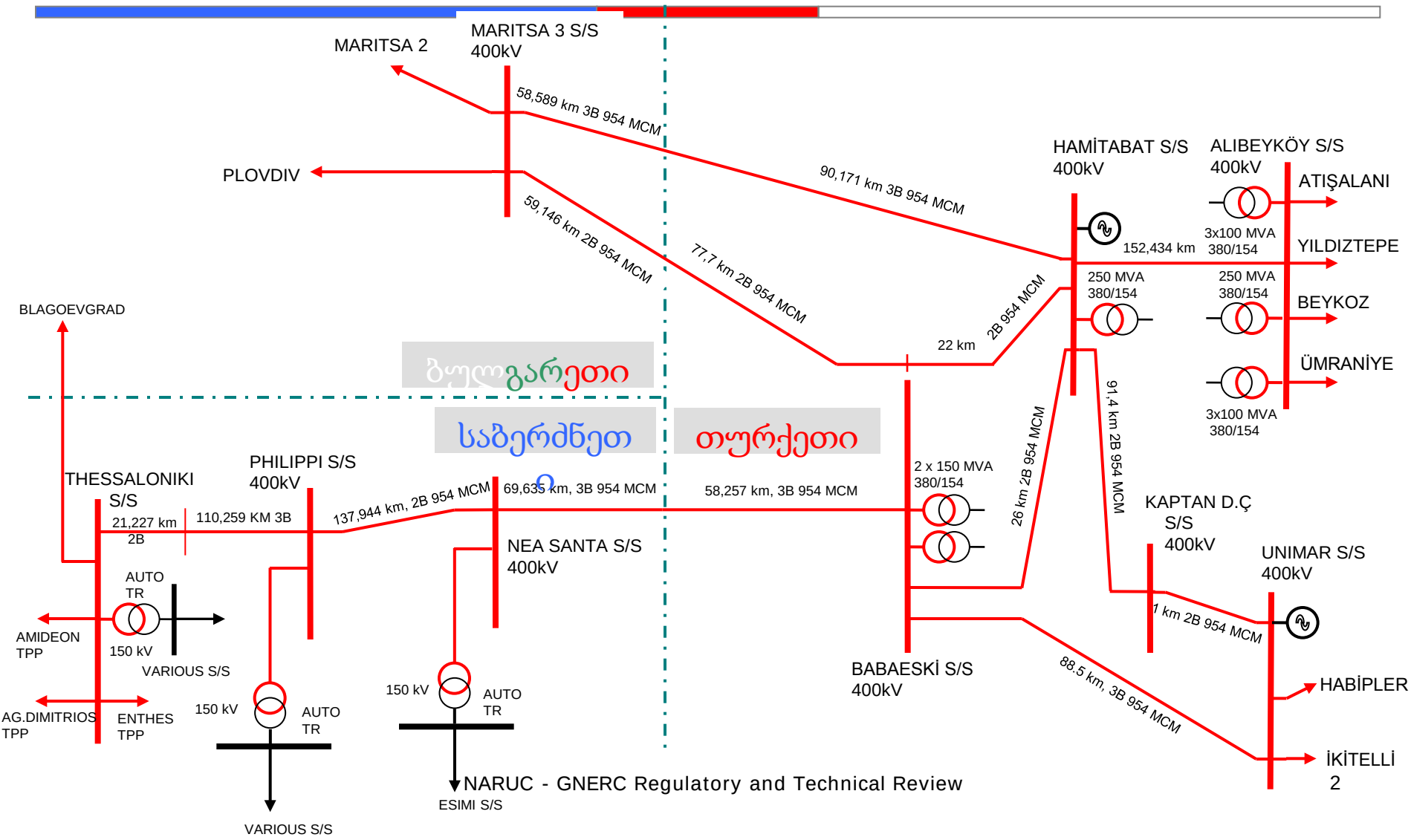
თურქეთის ელექტროგადამცემი კომპანია

კვლევების დაგეგმვის და კოორდინაციის დეპარტამენტი

საგარეო საქმეთა და გადამცემი სისტემების კოორდინაციის განყოფილება

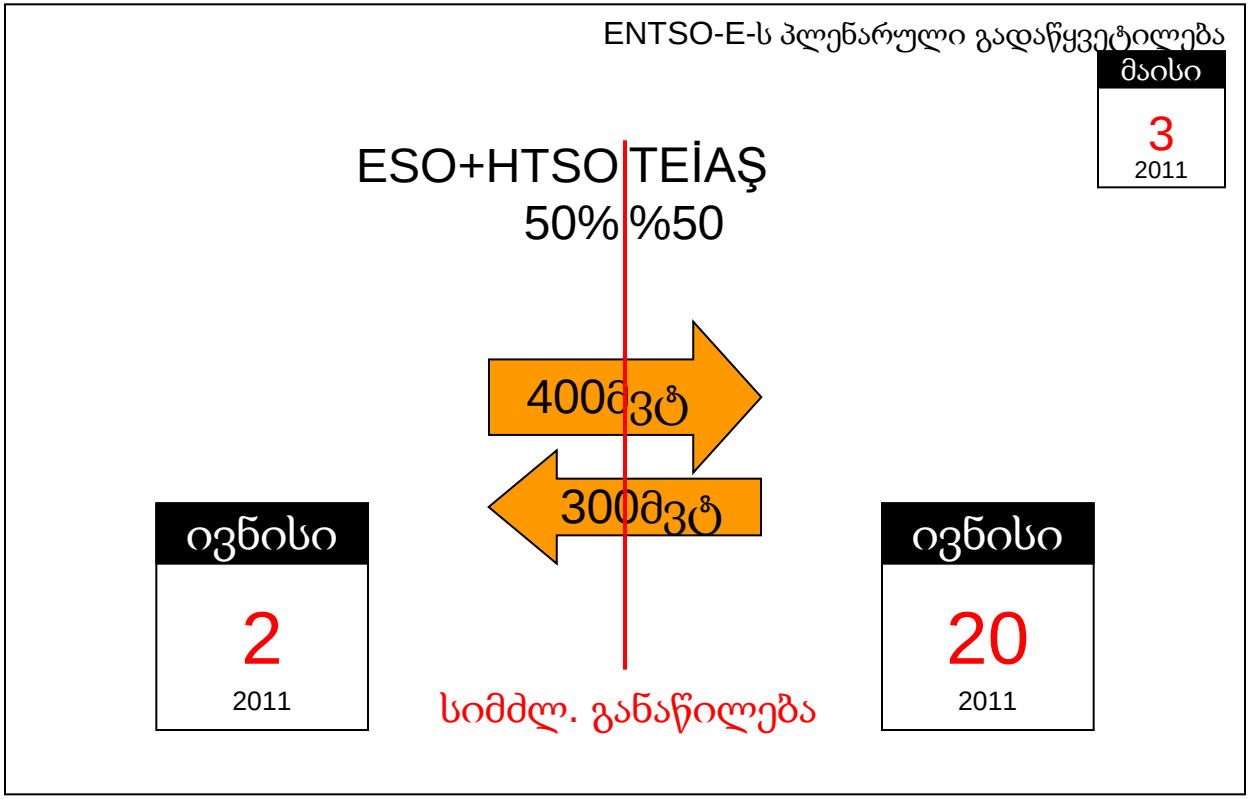
თურქეთი-ENTSO-E-ს ინტერფეისი

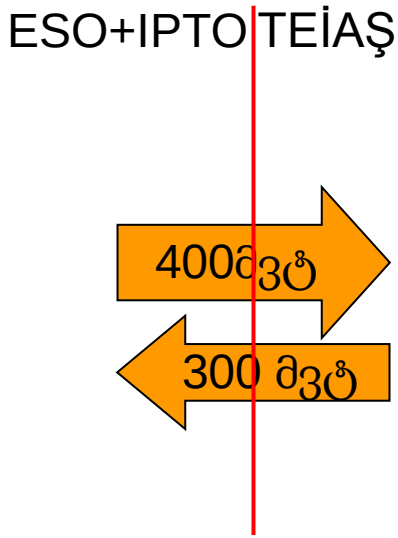
კომერციული ოპერაციები

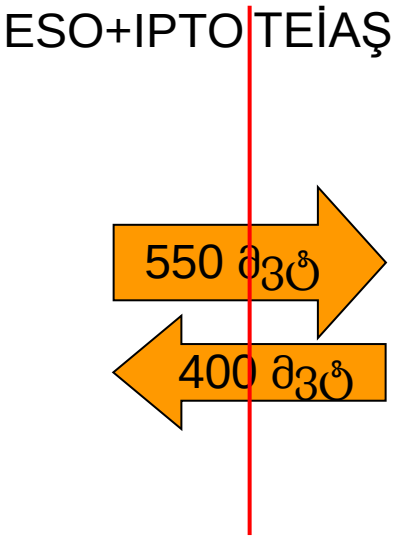

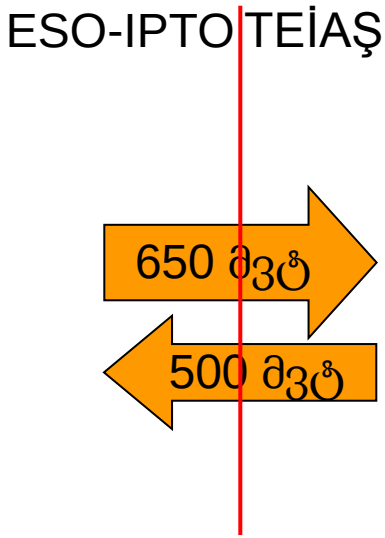
კომერციული ოპერაციები-2

NTC

2011 **2013** **2015**

გადატვირთვების მართვის ზოგადი პრინციპები

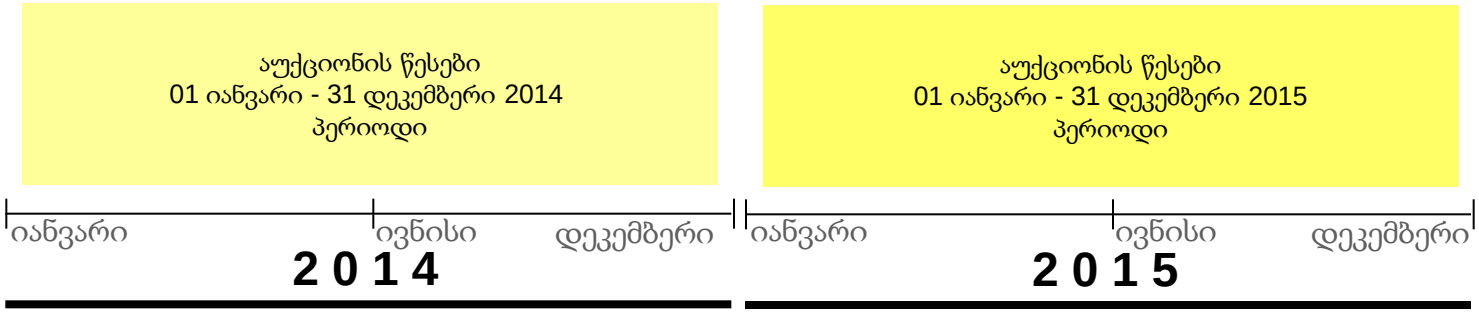
რეგულაცია (EC) 1228/2003, მუხლი 6:

“...ქსელის გადატვირთვის პრობლემების გადაჭრა უნდა ხდებოდეს არადისკრიმინაციული საბაზრო მეთოდებით, რომლებიც ბაზრის შესაბამის მონაწილეებს და გადაცემის სისტემის ოპერატორებს ეფექტურ ეკონომიკურ სიგნალებს უგზავნიან...”

არ ხდება სიმძლავრეების პროპორციული განაწილება და არ იდება გრძელვადიანი კონტრაქტები

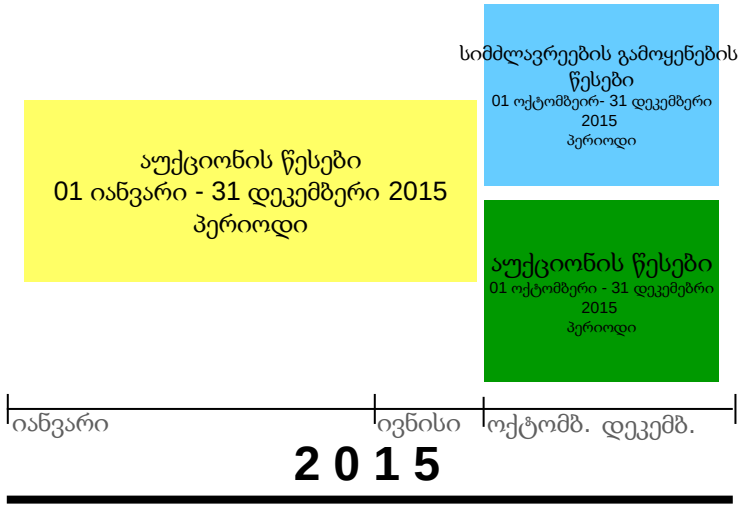
აუქციონის წესები

- თურქეთსა და ENTSO-ს შორის კავშირებითვის
- TEIAS-ის სიმძლავრეების განაწილებისთვის
- ყოველწლიურად ახალი „აუქციონის წესები“
  - მზადდება და ქვეყნდება TEIAS-ის მეირ

აუქციონის წესები-სიმძლავრეების გამოყენების წესები

- 2015 წლის ოქტომბრიდან სიმძლავრეების განაწილების აუქციონი თურქეთი-საბერძნეთის საზღვრისთვის ტარდება SEE CAO-ს მიერ
  - TEIAS-ი აუქციონებს არ ატარებს
  - მაგრამ ნომინაციები, როგორც ადრე, ისევ TEIAS-ს წარედგინება

აუქციონის წესები-სიმძლავრეების გამოყენების წესები

- ზოგადი შინაარსი და განსაზღვრებები
- მოთხოვნები მონაწილეობისთვის
- აუქციონის პროცედურები
- აუქციონის შედეგების განსაზღვრა

მხოლოდ აუქციონის წესები (AR)

- მეორადი CTR ბაზარი
- სიმძლავრეების გამოყენება
- ანგარიშწორება და გადახდის წესები

მხოლოდ აუქციონის წესები (AR)

- სამართლებრივი დებულებები

სიმძლავრეების განაწილების ზოგადი პრინციპები

- სიმძლავრეების განაწილება ღია აუქციონებით
- ამჟამად განაწილება თვიურად ხდება TR-BG საზღვარზე
- ამჟამად განაწილება თვიურად და დღიურად ხდება TR-GR საზღვარზე
- 2016 წლისთვის
  - ორივე საზღვარზე სიმძლავრეების წლიური განაწილება დაიწყება
  - დღიური განაწილება დაიწყება TR-BG საზღვარზე

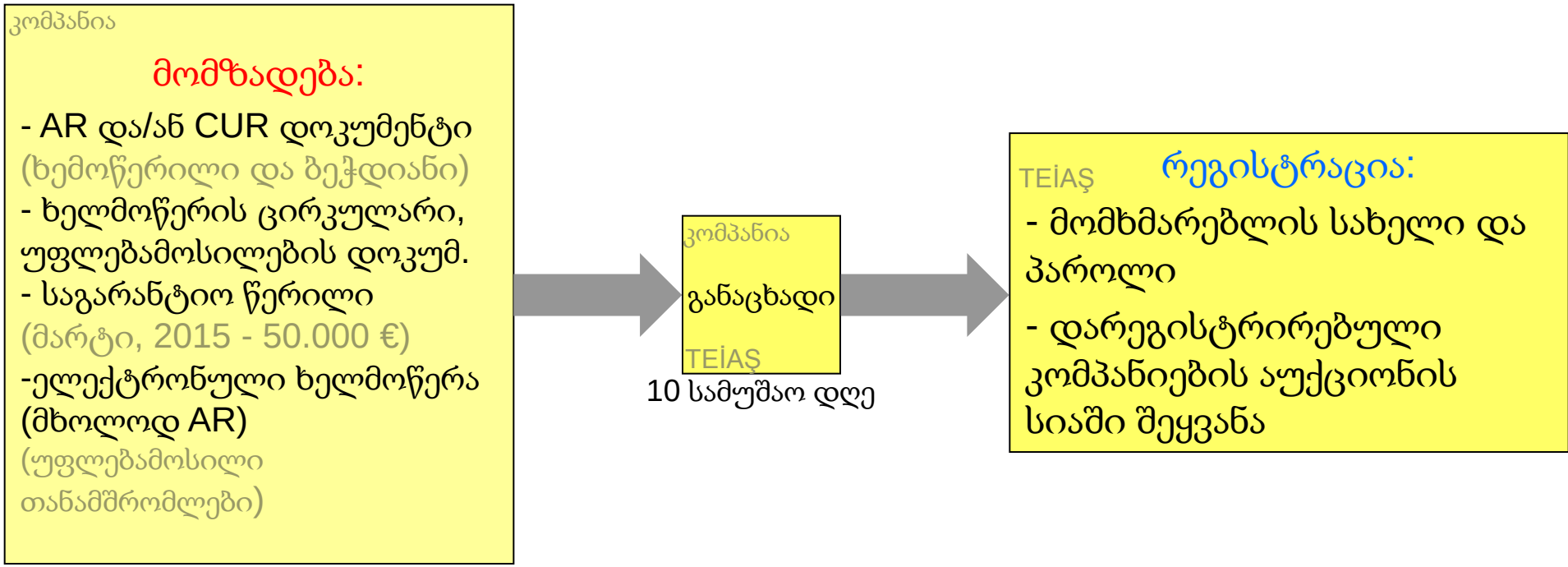
სიმძლავრეების განაწილების ზოგადი პრინციპები

- დრო
  - CET ან CEST
- ვალუტა
  - წინადადებები, საბანკო გარანტიები - ევროში
  - გადახდა თურქული ლირებით, ცენტრალური ბანკის გაცვლის კურსით
- აუქციონი TCAT-ის ინტერნეტ სააუქციონო პლატფორმაზე ტარდება
- თუკი IT სისტემა გაითიშება
  - შეტყობინებები ელ-ფოსტით
  - წინადადებები დალუქულ კონვერტებში

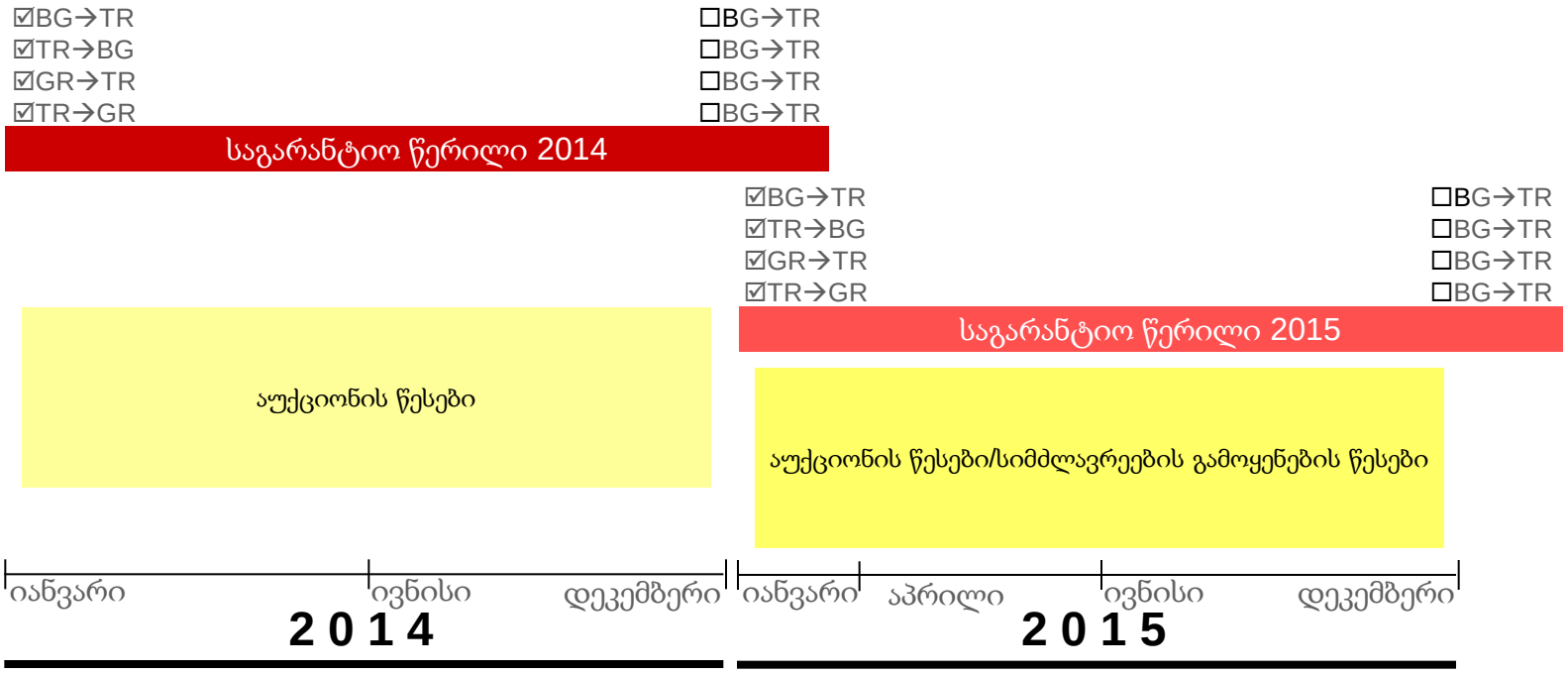
მოთხოვნები TCAT-ზე დარეგისტრირების მიმართ

- EMRA-ს მიერ გაცემული ლიცენზიის ფლობა
  - მომწოდებლის ლიცენზია → ექსპორტი/იმპორტი
  - გენერაციის ლიცენზია → ექსპორტი
- AR-ს შევსება და ხელის მოწერა და/ან CUR დოკუმენტი
  - ურთიერთკავშირის ხელშეკრულების გამოყენება
  - საბანკო გარანტია
- EIC კოდის ქონა (PMUM)
- EPIAS-ზე დარეგისტრირება
- არ უნდა იყოს გაკოტრებული ან ლიკვიდაციის პროცესში
- არ უნდა ჰქონდეს დავალიანება TEIAS-ის მიმართ
- არ უნდა იყოს გარიცხული აუქციონებიდან, მეორადი CTR ბაზრიდან ან ნომინაციიდან (მხოლოდ AR)

რეგისტრაციის პროცედურა

საგარანტიო წერილი

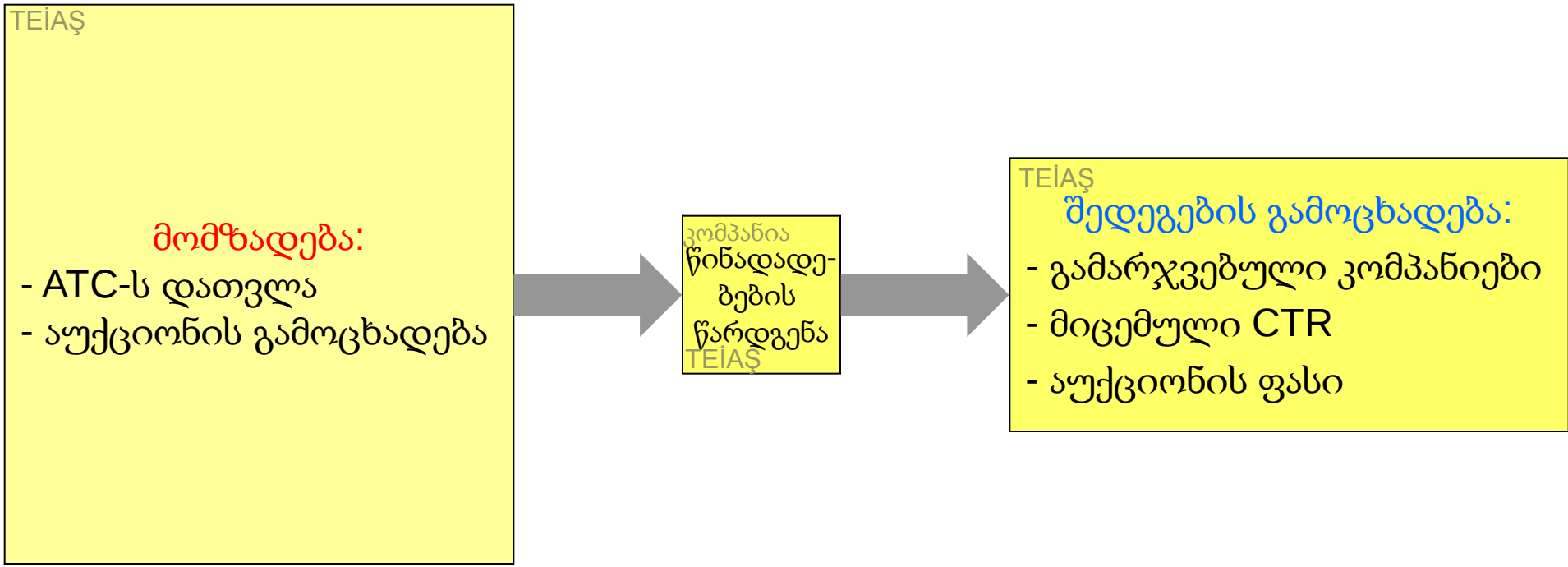
მონაწილეებისთვის უფლებამოსილების შეჩერება

- ვერ ასრულებს საკუთარ ფინანსურ ვალდებულებებს ყველა ან რომელიმე მიმართულებით
- მიმდინარეობს ლიკვიდაციის პროცესი (ან გადახდისუუნარობის კანონითგანსაზღვრული რაიმე სხვა პროცედურები)
- ვერ ასრულებს ქსელთან დაშვების მოთხოვნებს
- მაქსიმუმ სამი თვის განმავლობაში

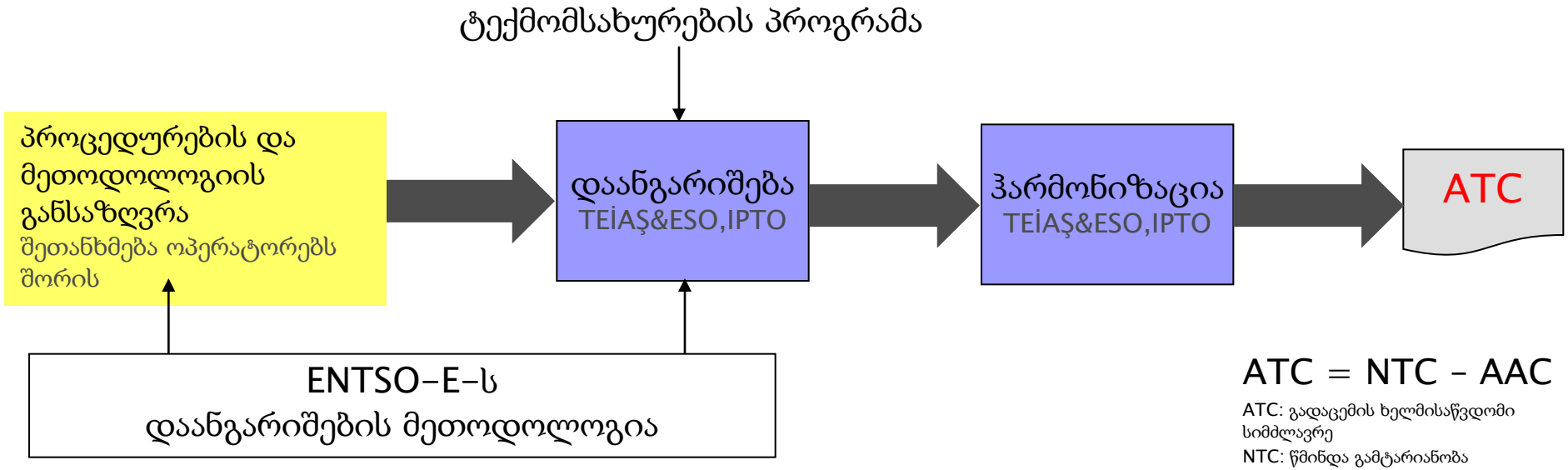
რეგისტრაციის გაუქმება

- TEİAŞ-ს შეუძლია ახალ აუქციონზე სიმძლავრე სხვა მომხმარებელს გადასცეს
- მომხმარებლის ფინანსური ვალდებულებები ძალაში რჩება
- თუკი უფლებამოსილება შეჩერებული მომხმარებელი მაინც ვერ ახეხებს ფინანსური ვალდებულებების შესრულებას, ხდება მისი რეგისტრაციის გაუქმება
- TEİAŞ-ი იყენებს საგარანტიო წერილს

აუქციონის პროცედურა

გადაცემის ხელმისაწვდომი სიმძლავრე (ATC)

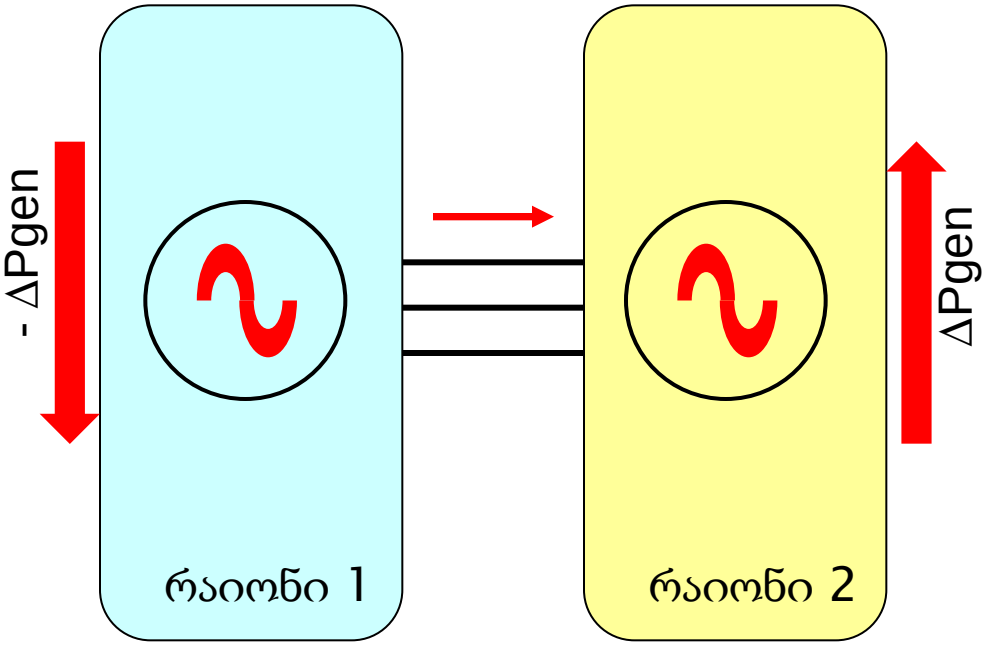
ATC = NTC – AAC

ATC: გადაცემის ხელმისაწვდომი სიმძლავრე

NTC: წმინდა გამტარიანობა

AAC: უკვე განაწილებული სიმძლავრე

NTC-ს დაანგარიშება (NTC)

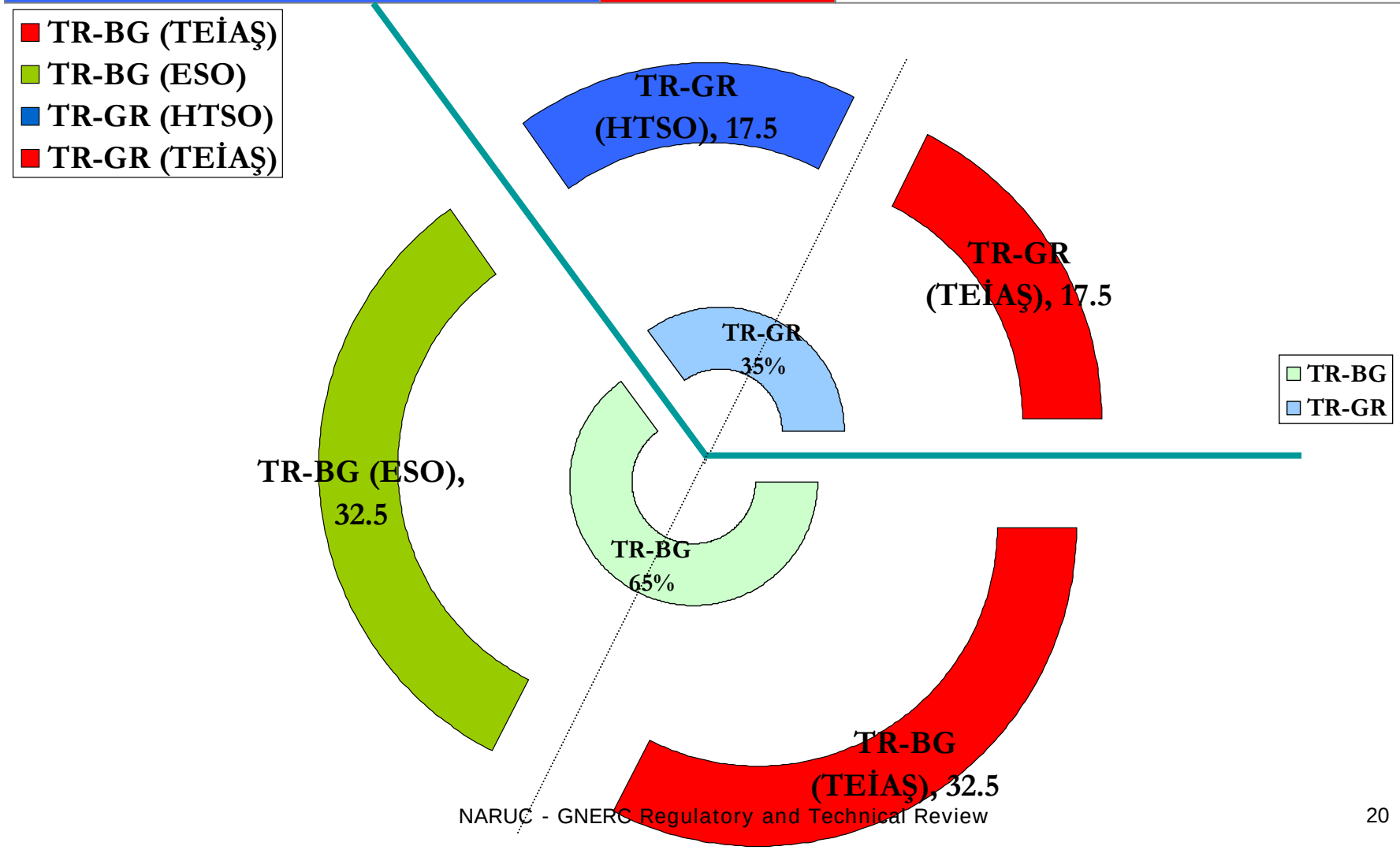
- გენერაციის ზრდა/შემცირება
  - ხარჯების მიხედვით (თუ შესაძლებელია)
  - რეზერვების მიხედვით
    - Pmax-Pgen ან
    - Pgen-Pmin
- n და n-1 უსაფრთხოების შემოწმება თითოეული ნაბიჯისთვის
- ძაბვების შემოწმება
- შეწყვეტა, თუ არის გადატვირთვა ან ძაბვის კრიტიკული ზრდა/დაცემა

TTC=BCE + ΔPgen

NTC = TTC – TRM

TTC: სრული გამტარიანობა
BCE: გადადინება საბაზისო შემთხვევაში
NTC: წმინდა გამტარიანობა
TRM: გადაცემის სანდოობის ზღვარი

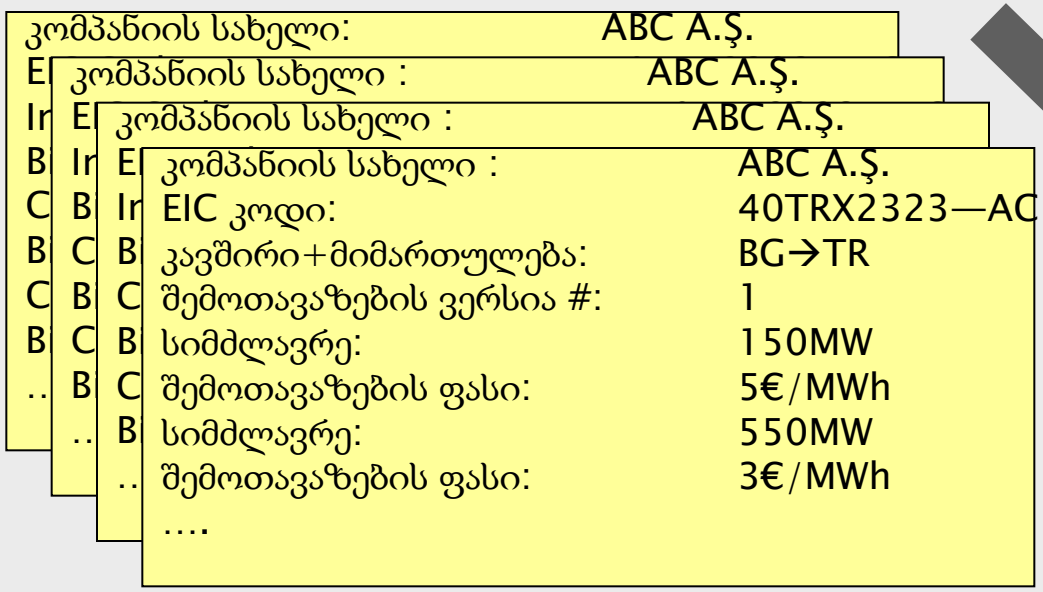
ხელმისაწვდომი სიმძლავრე (ATC)

აუქციონის გამოცხადება

- აუქციონის პლატფორმაზე
- ATC (მვტ), ხანგრძლივობა და მიმართულება
- სულ 4 აუქციონი 4 მიმართულებისთვის
  - TR → BG
  - BG → TR
- ჭიშკრის გახსნის და დახურვის დრო
- აუქციონის შედეგების გამოქვეყნების ვადები
- აუქციონის შედეგების გასაჩივრების ვადები
- სხვა სათანადო ინფორმაცია
- SEE CAO-ს მიერ ჩტარებული აუქციონი
  - TR → GR
  - GR → TR

შემოთავაზებები

სხვადასხვა შემოთავაზებები ერთი პროდუქტისთვის

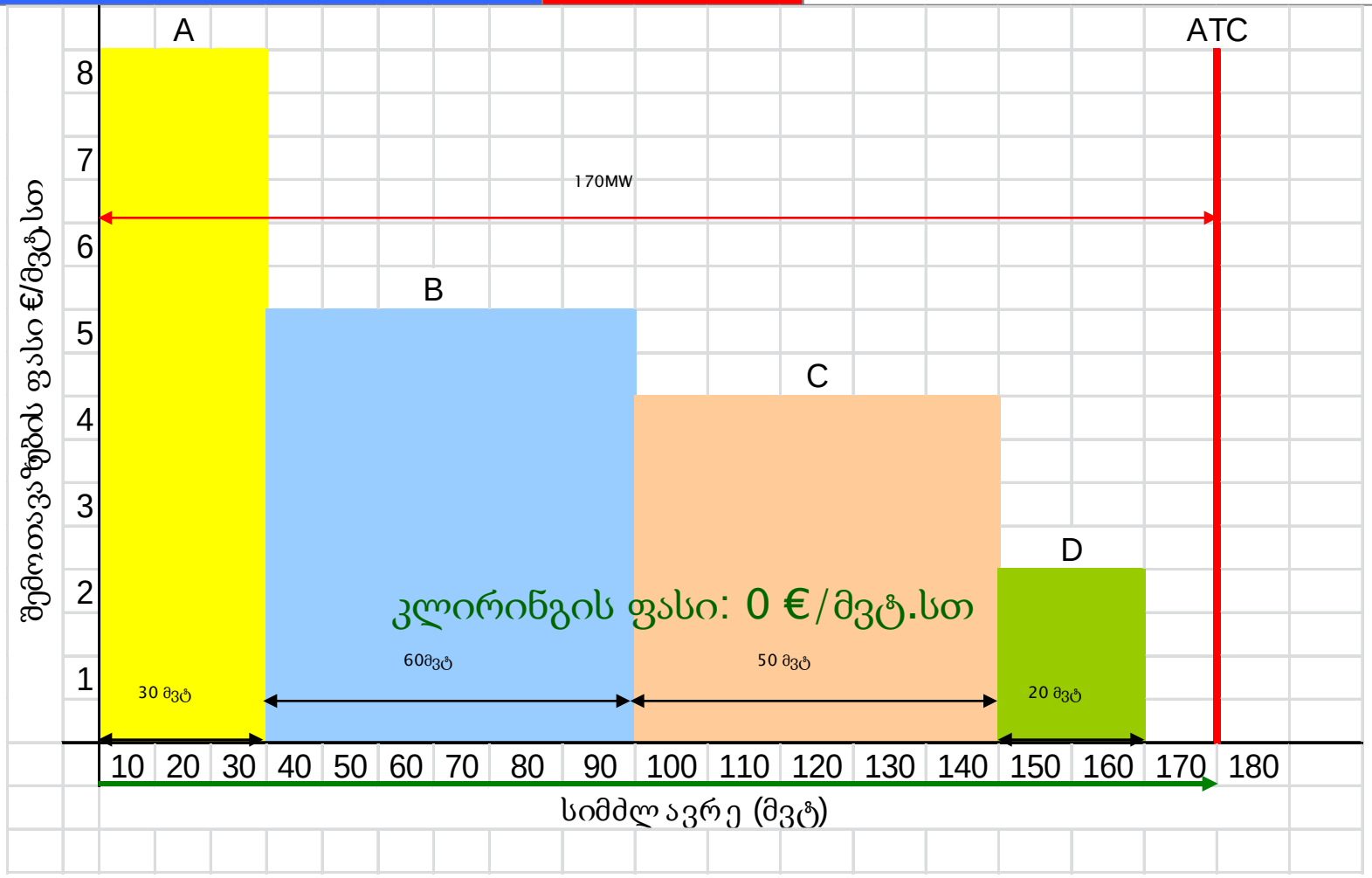
-,აქსიმუმ 10 შემოთავაზება ერთ პროდუქტზე

- შემოთავაზებები დამოუკიდებელია ერთმანეთისაგან
- მათ აუქციონის ოპერატორიც კი ვერ ხედავს
- ელექტრონული ხელმოწერა

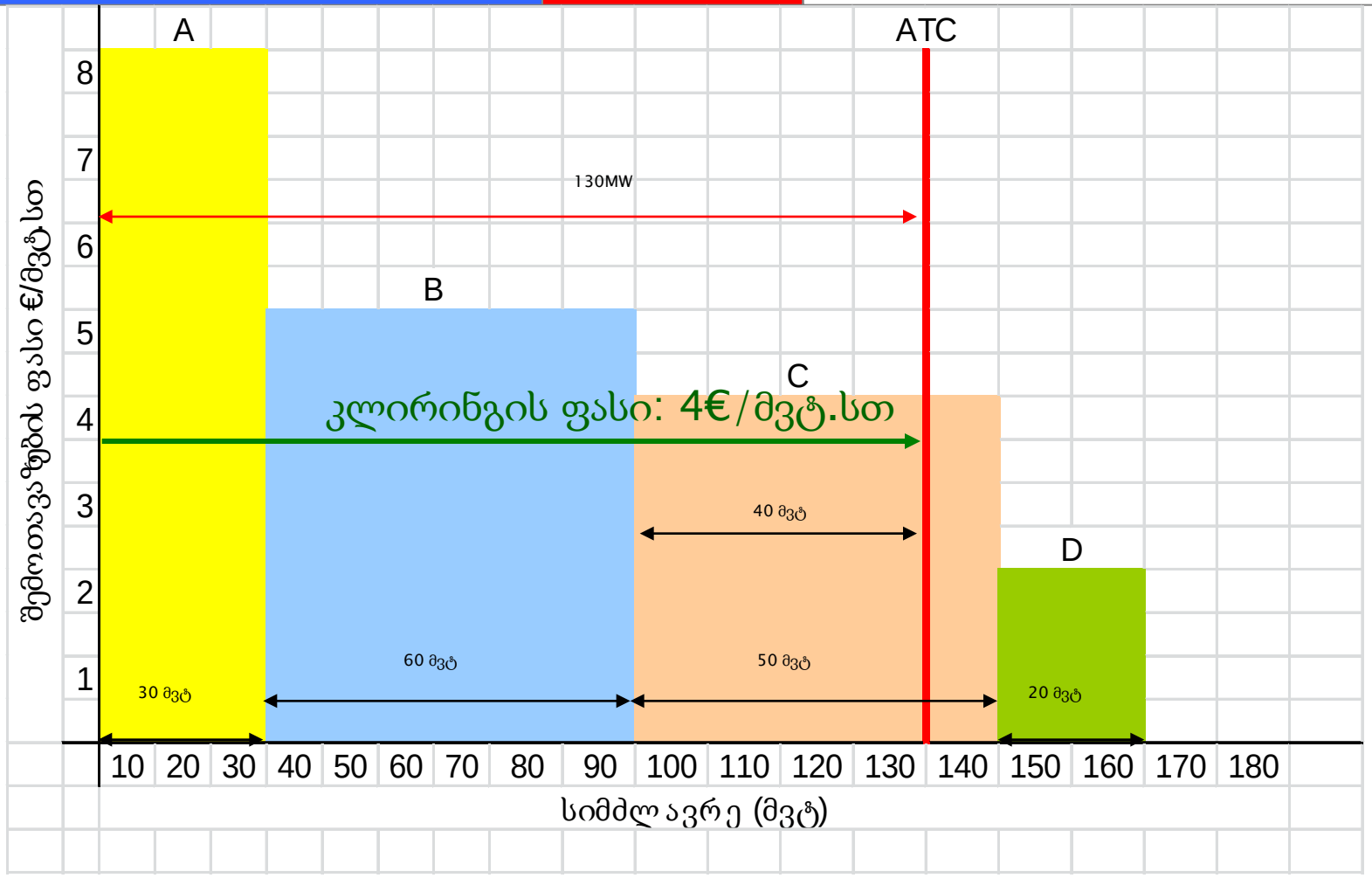
შემოთავაზებების შეფასება

- შემოთავაზებებზე ელექტრონული ხელმოწერა უნდა იყოს
- შემოთავაზებები ფასის მიხედვით კლებადი თანმიმდევრობით ლაგდება
- უკანასკნელი მიღებული შემოთავაზება აუქციონის ფასს (ზღვრული ფასი) წარმოადგენს
- ყველა მიღებულ შემოათავაზებაზე ხდება აუქციონის ფასის გადახდა
- თუკი სრული მოთოვნილი სიმძლავრე ნაკლებია ATC-ზე, აუქციონის ფასი = 0
- შედეგები აუქციონის პლატფორმაზე ქვეყნდება

მაგალითი N1 (სრული მოთხოვნილი სიმძლავრე < ATC)

მაგალითი N2 (სრული მოთხოვნილი სიმძლავრე > ATC)

აუქციონის შედეგები

TEİAŞ

გამოცხადება:

- გამარჯვებული კომპანიები
- მიცემული CTR
- აუქციონის ფასი

გამჭვირვალობა

გადახდები

- გაცემული CTR-ების მფლობელების მიერ
  - შეერთების სიმძლავრის საფასური (მხოლოდ TR-BG საზღვარი)
    - აუქციონის შედეგების გამოქვეყნებიდან 5 სამუშაო დღეში „გადახდის შეტყობინების“ გაგზავნა
    - „გადახდის შეტყობინების“ მიღებიდან 4 სამუშაო დღეში გადახდა (ცენტრალური ბანკის გაცვლის კურსით)
    - ინვოისი 7 დღეში
  - შემაკავშირებელი ხაზის გამოყენების საფასური
    - სიმძლავრე (მვტ) x ექსპორტის/იმპორტის ტარიფი (TL/მვტ)
      - სიმძლავრე წარმოადგენს განაწილებულ სიმძლავრეს TR-BG საზღვრისთვის და ნიმინირებულს TR-GR საზღვრისთვის
    - EMRA-ს გადაცემის ტარიფი (2.ზონა)
  - გადამცემი სისტემის ექსპლუატაციის ღირებულება

შეერთების სიმძლავრის საფასური (€) = სიმძლავრე (მვტ) x განაწილების ხანგრძლივობა (სთ) x კლირინგის ფასი (€/მვტ.სთ)

მეორადი ბაზარი

- პრინციპი „გამოიყენე, თორემ დაკარგავ“ (UILI)
- შესაძლებელია CTR-ების სხვა კომპანიებისთვის გადაცემა
- TCAT/SEE CAO-ს პლატფორმის გამოყენებით
- გადახდის ვალდებულება CTR-ის პირველ მფლობელს ეკისრება (მხოლოდ TR-BG საზღვარი)

შეტყობინება გადაცემის შესახებ

- აუქციონის პლატფორმის გამოყენებით
- IT პრობელემების შემთხვევაშ, ფაქსით
- ნაწილობრივი გადაყიდვის უფლება (მინიმუმ 1 დღე)
- გადამცემმა ყველა თავისი ფინანსური ვალდებულება უნდა შეასრულოს
- სიმძლავრის გამოყენების უფლება ახალ მესაკუთრესთან (ბენეფიციარი) გადადის

შეტყობინება პარტნიორის შესახებ

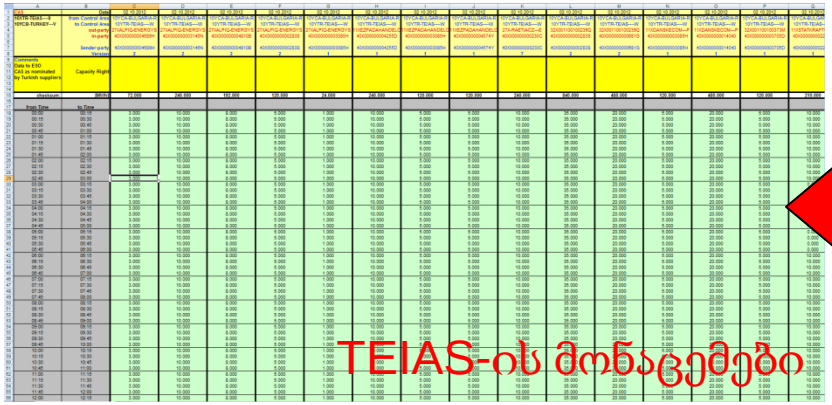
- პარტნიორი: BG-ს ან GR-ს ბაზარზე მოქმედი იურიდიული პირი, განისაზღვრება CTR-ს მფლობელის მიერ
- ტრანსსასაზღვრო ვაჭრობისთვის:
  - CTR-ის შესყიდვა TR/SEE CAO-ზე და პარტნიორის პოვნა BG-ში ან GR-ში
  - პარტნიორობის გაწევა BG-ს ან GR-ს CTR-ის მფლობელებისთვის
- TEİAŞ-ს დროულად უნდა შეატყობინოს
  - D-2 W.D., 13.00 CET
- ძალაშია ახალი შეტყობინების მიღებამდე
- ინფორმაცია სიმძლავრეების (მვტ) შესახებ საჭირო არ არის
  - პარტნიორის „სახელი“ და
  - “EIC კოდი”

ნომინაცია

- TR-ში მონაწილის მიერ
  - TEİAŞ-ის ან ESO-ს მიერ გაცემული CTR
  - SEE CAO-ს მიერ გაცემული CTR
- გრძელვადიანი ნომინაცია D-1, 08.00 CET-მდე
- დღიური ნომინაცია D-1, 12:00 CET-მდე
- აუქციონის პლატფორმის გამოყენებით
- პარტნიორის შესახებ შეტყობინების შეუსაბამო ნომინაციები არ მიიღება
- TEİAŞ, ESO და IPTO იზიარებენ ნომინაციის პროგრამებს

ნომინაცია

- შესაბამისობა
  - 13.00-16.30
- შეუსაბამობის შემთხვევაში, მონაწილეებმა უნდა შეცვალონ ნომინაციები
- განსაზღვრული პროგრამა შემდეგი დღისთვის

TEIAS-ის მონაცემები

Match?

მეზობელი ოპერატორის მონაცემები

სიმძლავრის შეზღუდვა

- CTR-ების შეზღუდვა საგანგებო ვითარებისას და დაგეგმილი ტექმომსახურების გაგრძელებისას
  - არაპროგნოზირებადი სიტუაციები ქსელში (მაგ.: შემაერთებელი ხაზის გათიშვა)
  - დაუყოვნებლივ შეტყობინება CTR-ის მფლობელებისთვის
- გადახდა CTR-ის მფლობელისთვის, თუ შეტყობინება D-1 10.00 CET-მდე გაკეთდა
  - ნომინაცია შეზღუდული სიმძლავრის შესაბამისად
- არანაირი შეზღუდვა, თუ შეტყობინება D-1 10.00 CET-ს შემდეგ კეთდება

სიმძლავრის შეზღუდვები

- გადახდა ბოლო CTR-ის მფლობელისთვის
  - გადახდა(€)= აუქციონის ფასი (€/მვტ.სთ) x შეზღუდვის ხანგრძლივობა (სთ) x შეზღუდული სიმძლავრე (მვტ)
- ფორს-მაჟორის შემთხვევაში გადახდა არ ხდება
- შეზღუდვა მაქსიმუმ წელიწადში 35 დღის განმავლობაში
- ამაზე ხანგრძლივი პერიოდისთვის გარანტიები

TSO
COMPANY
TSO
შემოთავაზება
კომპანია→ ოპერატორი
TSO
COMP.
TSO
კონკურსი
კომპ.→ ოპ.
TSO
COMPANY
2.ბაზარი
კომპ.–კომპ.
TSO
COMP.
TSO
COMPANY
TSO
შეტყობინება
კომპ.→ ოპ.
ნომინაცია
კომპ.→ ოპ.
TSO
TSO
TSO
TSO
TSO
TSO
აუქციონის გამოცხადება (12.00CET)
აუქციონის დღე
აუქციონის შედეგები
აუქციონის შედეგების გასაჩივრება
აუქციონის საბოლოო შედეგები
მეორადი ბაზრის დახურვა (13.00CET)
შეტყობინება პარამეტრის შესახებ (13.00CET)
ნომინაცია (10.00CET)
შესაბამისობა (13.00CET–16:30CET)
ენერგიის გადაცემა
Dm–5 W.D.
Dm
Dm+1
Dm+2
Dm+3
D–3 I.G.
D–2 I.G.
D–1
D
AUCTION
TRANSFER

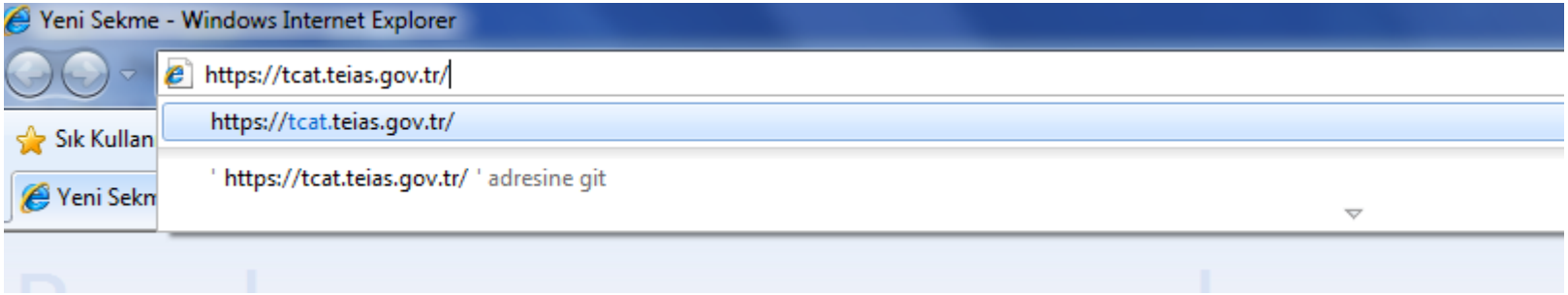
T-CAT-ის აუქციონის პლატფორმა

რა არის T-CAT?

- (TCAT=TEIAS-ის სიმძლავრეთა აუქციონის ინსტრუმენტი)
- ინტერნეტ პლატფორმა თურქეთის და ENTSO/E-ს შემაკავშრებელ ხაზებზე სიმძლავრეების გადანაწილების და სიმძლავრეების გამოყენების უზრუნველსაყოფად
- DGPYS-თან ინტეგრაცია (თურქეთის ბაზრის პლატფორმა)
- HTTPS პროტოკოლი

მოთხოვნები T-CAT-ის გამოყენების მიმართ

- Google Chrome 9
- Firefox 3
- Microsoft Internet Explorer 8
- HTTPS protocol
- https://tcat.teias.gov.tr

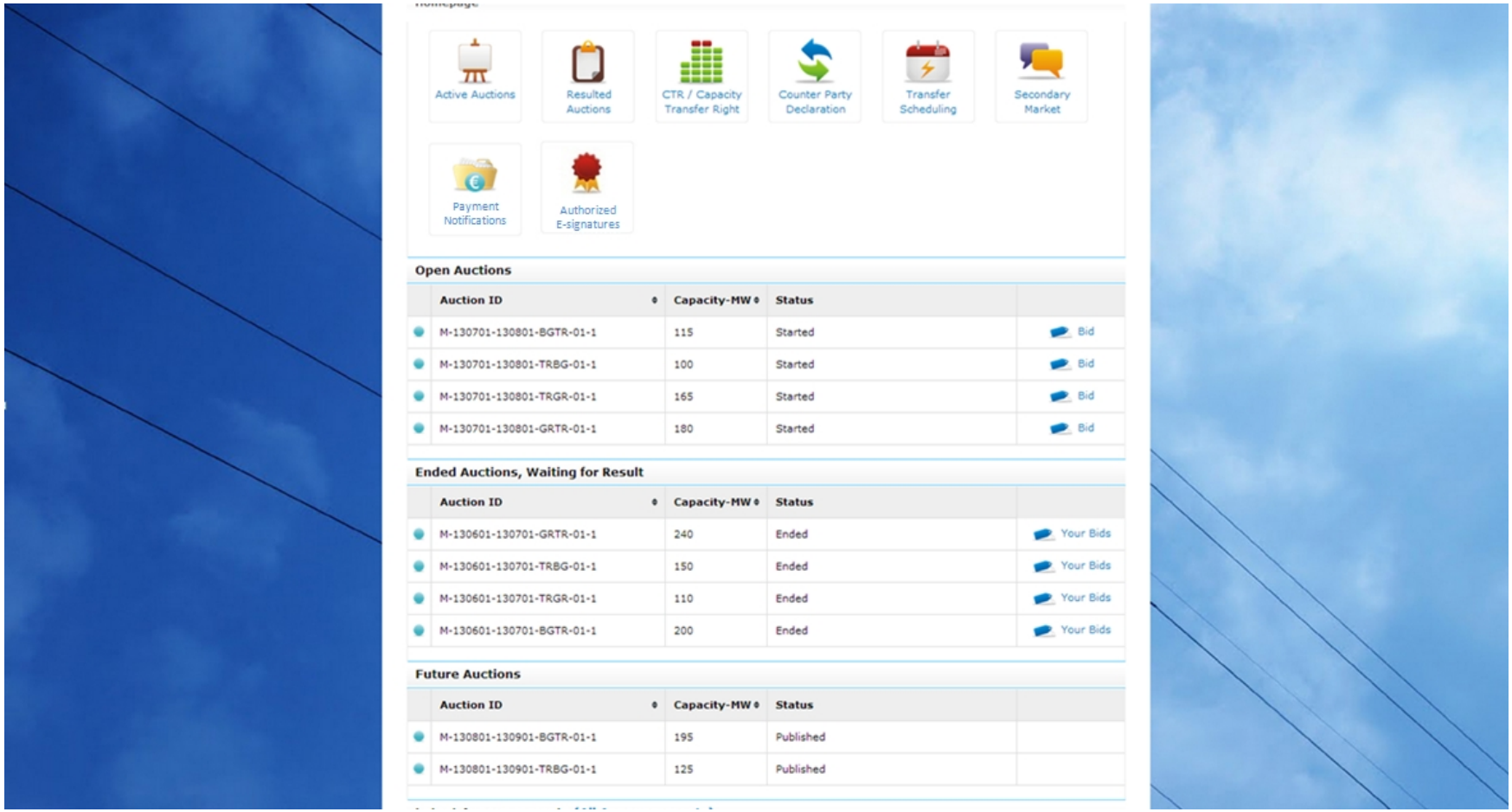

T-CAT-ის აუქციონის პლატფორმა

- აუქციონი
  - აუქციონის გამოცხადება
  - აუქციონის შედეგები
- მეორადი ბაზარი
- პარტნიორის შესახებ შეტყობინება
- ნომინაციები
- დოკუმენტები:
  - აუქციონის წესები,
  - სიმძლავრის გამოყენების წესები,
  - სხვა დოკუმენტები
- რეგისტრირებულ მომხმარებელთა სია
- განცხადება
- ტექმომსახურების პერიოდები
- შეზღუდვები
- საკონტაქტო ინფორმაცია
- თურქული/ინგლისური

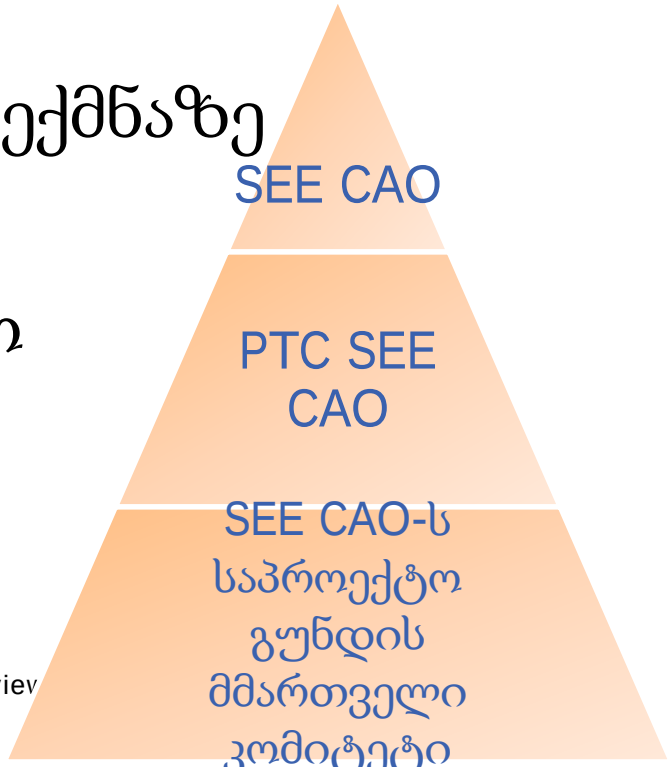
T-CAT-ის მთავარი გვერდი

SEE CAO

SEE CAO

- გადამცემი სისტემის ათმა ოპერატორმა დააფუძნა საპროექტო გუნდის კომპანია (PTC), რომელიც პასუხისმგებელია SEE CAO-ს შექმნაზე
- შპს
- პასუხისმგებელია SEE CAO=ს შექმნაზე
- 2012
- ადგილმდებარეობა: მონტენეგრო

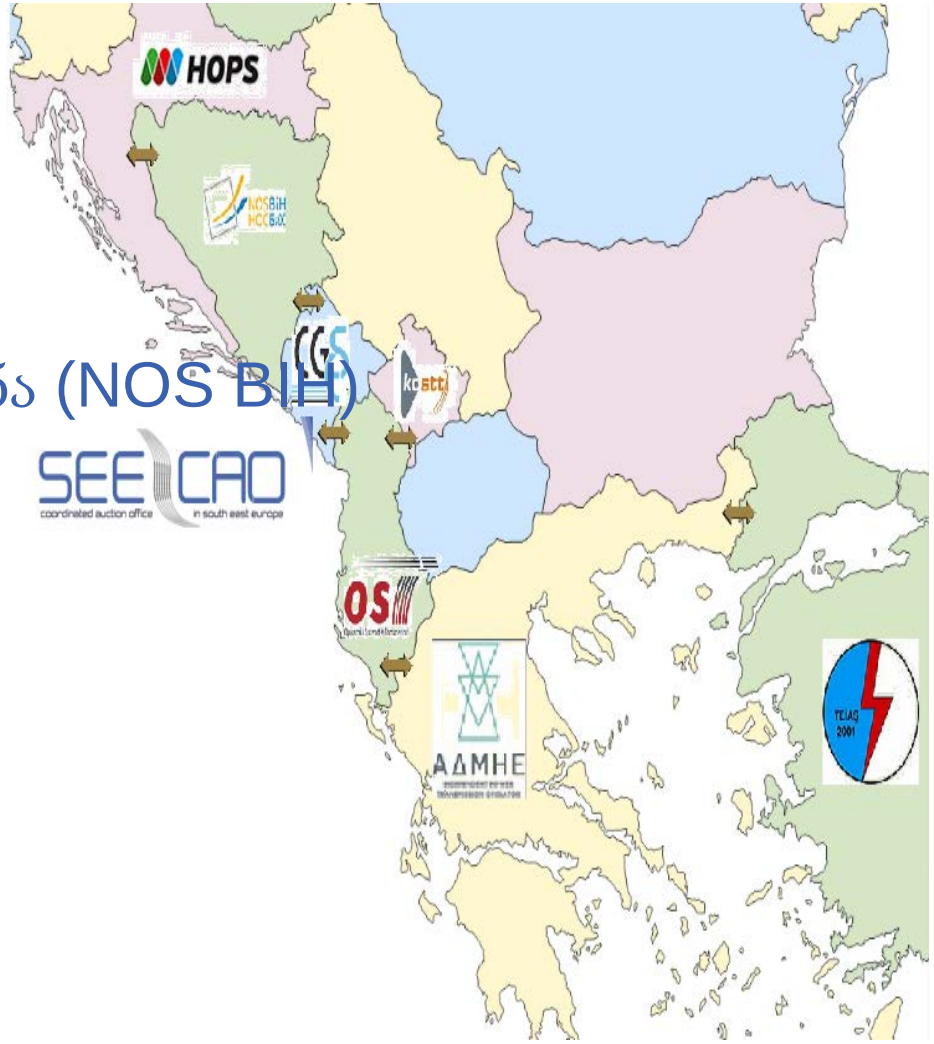

SEE CAO

- 2014 წლის 10 მარტს შეიქმნა SEE CAO
- მოქმედებს 2014 წლის ნოემბრიდან
  - 2015 წლის წლიური აუქციონის სპეციფიკაციები გამოქვეყნდა 2014 წლის 20 ნოემბერს
  - პირველი საზღვრები
    - HR-BA
    - BA-ME
- TR-GR საზღვრისთვის სიმძლავრეების თვიური და დღიური განაწილება დაიწყო
  - 2014 წლის ოქტომბერში

აქციონერები

- **SEE-ს 7 გადამცემი სისტემის ოპერატორი**
  - ხორვატია (HOPS)
  - ბოსნია და ჰერცოგოვინა (NOS BIH)
  - მონტენეგრო (CGES)
  - კოსოვო (KOSTT)
  - ალბანეთი (OST)
  - საბერძნეთი (IPTO)
  - თურქეთი (TEIAS)

დასკვნები

- პირველი წარმატებული რეგიონული პროექტი
- აუქციონის ერთიანი წესები და პროცედურები
- სინქრონიზირებული აუქციონები 7 მონაწილე ოპერატორისთვის
- ელექტროენერგიის ბაზრების გაუმჯობესება
- ჰარმონიზირებული პროცედურები მოვაჭრეებისთვის
- უზრუნველყოფილი გამჭვირვალობა – კავშირი ENTSO-E-ს გამჭვირვალობის პლატფორმასთან
- შესაბამისობა ევროკავშირის რეგულაციებთან

მადლობა...

Doruk ÖZKÖK

doruk.ozkok@teias.gov.tr